Katedra trestního práva

Posudek oponenta
na rigorózní práci Mgr. Jiřího Muláka
„Zásada subsidiarity trestní represe“

Předložená práce obsahuje 112 stran textu a je přehledně a logicky členěna do úvodu a sedmi základních kapitol. Vnější úprava práce je velmi pěkná. Okruh použité literatury je mimořádně obsáhlý a zahrnuje i velkou řadu prací zahraničních autorů. Po formální stránce předložená práce nesporně splňuje požadavky kladné na práci rigorózní.

Autor si za téma své práce zvolil problematiku rozhodně netradiční a současně mimořádně náročnou a bezesporu aktuální. Zvolená problematika představuje jeden z klíčových teoretických principů trestního práva, nabývající na významu zvláště po přechodu na formální pojetí trestného činu. Zpracování tématu je tedy rozhodně aktuální a přínosné. Autorem použité metody odborné a vědecké práce odpovídají tématu práce a vytyčenému cíli.

Po obsáhlejším úvodu, ve kterém autor mimo jiné charakterizuje zaměření a cíl své práce, se nejprve zabývá pojmem demokratického právního státu a jeho základními atributy. Velmi pěkně a výstižně je zpracován jak přehled vývoje daného teoretického pojetí, tak i současná doktrína a samotná podstata analyzovaného pojmu.

Následující kapitola práce je věnována základním zásadám trestního práva hmotného. Velmi pečlivě a bezesporu zdařile je zpracován rozbor pojmu právního principu (zásady) a jeho místa v procesu tvorby, interpretace a aplikace právních norem, resp. v systému právního řádu vůbec. Myšlenka o nezastupitelnosti principů (zásad) je nepochybně správná. Samotná analýza jednotlivých zásad, je zpracována velmi pečlivě a opírá se o svědomitou excerpci odborné literatury a nálezů Ústavního soudu ČR.

Přehledně a instruktivně je zpracován přehled vývoje názorů na meze trestního bezpráví, které nalézáme v tuzemské literatuře, a to počínaje pracemi Prušáka a Kallába, přes práce Miloty, Miřičky a Olšara, až po dílo Solnařovo. Souhlasit lze s tím, že někdy byla autory pozornost věnována spíše důsledkům daného problému, než jeho samotné podstatě, resp. že byla až příliš těsně svazována s upřednostňovaným materiálním znakem trestného činu. Třeba jen poznamenat, že v té době však nalézáme snahy po odlišení různé „povahy“ společenské nebezpečnosti činu, například v pracích Nezkusila.

Jádrem práce jsou kapitoly pátá a šestá, věnované již samotné zásadě subsidiarity trestní represe. Výstižně je podán význam této zásady pro tvorbu, výklad a aplikaci práva. Přisvědčit lze tomu, že vztah zkoumané zásady k zásadě ultima ratio není zcela jasný. Výhrady nelze mít ani k odlišování pojmu a pojetí trestného činu a zejména jejich vzájemnému vztahu. Ilustrativně a svědomitě je zpracována pasáž týkající se předmětné zásady v procesu rekodifikace trestního práva hmotného. Přisvědčit lze ovšem i kritickým postřehům autora k současné právní úpravě (vhodnost pojmu společenské škodlivosti, jeho neurčitost, problematičnost postačující odpovědnosti podle jiného právního předpisu aj.). Kladně třeba hodnotit, že autor si všímá i odrazu zkoumané zásady v rovině sankcionování a v konstrukci trestných činů ve zvláštní části. Velmi pěkně je zpracována pasáž o uplatnění materiálních korektivů.

Závěrečné kapitoly poskytují pečlivě zpracovaný pohled na uplatnění dané zásady v judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu, a dále poskytují srovnání s vybranými zahraničními úpravami (Slovensko, Německo, Anglie).

V závěru své práce autor přehledně a výstižně shrnuje poznatky a stanoviska, ke kterým při zpracování své práce dospěl.

Celkově lze předloženou rigorózní práci hodnotit jako mimořádně zdařilou. Autor prokázal, že se do značné hloubky seznámil se zkoumanou problematikou, a to nejen pokud jde o právní úpravu a její odraz v judikatuře, ale zejména v dosavadním literárním zpracování. Kladnem práce je nejen pečlivost a svědomitost zpracování a výborná práce s literárními prameny a s judikaturou, ale zejména schopnost autora samostatně, tvořivě a erudovaně zkoumané instituty i jejich dílčí problémy analyzovat a formulovat vlastní názory. Předložená práce po formální i po obsahové stránce nesporně splňuje požadavky na ni kladené a je zcela způsobilým podkladem pro ústní obhajobu. Autor jednoznačně prokázal schopnost samostatné tvůrčí odborné práce.

Při obhajobě své práce by autor mohl vyjádřit svůj názor na otázku, na základě jakých hledisek lze posuzovat míru společenské škodlivosti činu.

V Praze dne 13.5.2016

JUDr. Rudolf Vokoun, CSc.
oponent